

9.4.2001

1469/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijä Juha Niemelä

INVESTOINTITUKIHAKEMUKSEN KÄSITTELY JA PÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINE

1 KANTELU

Toimitusjohtaja A osoitti eduskunnan oikeusasiamiehelle 8.4.1999 kantelukirjoituksen, jossa hän arvostelee Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksen (jäljempänä Lapin TE -keskus) menettelyä investointitukihakemuksen käsittelyssä.

A:n kertoman mukaan X Oy teki investointitukihakemuksen pienpuukäsittelyyn tarkoitetun monitoimikoneen hankintaan sekä kuivaamotilojen rakentamiseen. Yhtiön tiedusteltua hakemuksensa käsittelyä kirjeitse, Lapin TE -keskus ilmoitti, että hakemus oli jo käsitelty Y Oy:n nimissä ja että asiasta oli annettu kielteinen päätös. Kielteisen päätöksen perusteluna oli A:n mukaan "edustammanne toimiala ja muihin vastaaviin hankkeisiin sovellettu käytäntö".

A:n mukaan Lapin TE -keskuksen menettely on hallintomenettelylain ja hyvän hallintotavan vastaista. Hän pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, onko asiassa noudatettu lakia ja tarvittaessa huomauttamaan Lapin TE -keskusta ja velvoittamaan sitä käsittelemään investointihakemus hyvän hallintotavan mukaisesti.

2 SELVITYS

Lapin TE -keskus antoi 14.9.1999 ja 20.3.2001 selvityksen.

Selvitykset oheistetaan.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Lapin TE -keskus on selvityksessään ja sen liitteissä selostanut nyt puheena olevien investointitukihakemusten käsittelyvaiheet, samoin kuin A:n kanssa käymänsä neuvottelut. Tapahtumatietojen osalta viitataan tähän selvitykseen.

3.2 Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Investointihakemuksen käsittely

A:n allekirjoittamassa investointitukihakemuksessa on merkitty hakijaksi Y Oy/ X Oy. Hakemuksessa on X Oy:n liike- ja yhteisötunnus. Alkuperäisestä hakemuksesta kuivaamo koskeva osuus siirrettiin kunnan lunastusmuotoisella yritystilasopimuksella toteutettavaksi. A on kirjeessään ilmoittanut, että hän hyväksyy TE-keskuksen esityksen hakemuksen siirtämisestä Y Oy:lle ja että kunnan ja yrityksen välinen yritystilasopimus tehtäisiin kunnan ja Y Oy:n välisenä. Lapin TE -keskuksen mukaan A:lle on tuolloin täytynyt olla selvää, että hakijana hankkeessa olisi Y Oy.

Y Oy omistaa kokonaan X Oy:n. Lapin TE -keskus on vedonnut selvityksessään myös siihen, että X Oy:n tuloslaskelmaan ei yritykselle ole merkitty koneita lainkaan, vaan kaikki koneet ovat Y Oy:n tuloslaskelmassa. Nämäkin seikat puoltavat Lapin TE -keskuksen mukaan sitä, että hakemus käsiteltiin Y Oy:n hakemuksena. TE-keskuksen mukaan tämä oli myös hakijan kannalta edullista, koska tukirahoituksen kannalta puiden sahauksessa ja kuivauksessa oli kyse samasta liiketoiminnasta ja tukea olisi voitu myöntää vain yhdelle yritykselle.

Lapin TE -keskus hylkäsi pienpuusahaa koskevan hakemuksen. Päätöksessä on mainittu sahan nimi. Lisäksi A oli itsekin hakemuksessa maininnut molemmat yritykset nimeltä ja siinä vaiheessa, kun kuivaamohanke irrotettiin hakemuksesta, on hakemuksen käsittely Y Oy:n hakemuksena tullut esille. Tosin tässä yhteydessä ei ole nimenomaisesti todettu ainakaan kirjallisesti, että myös sahan osalta tuen hakijana pidettäisiin Y Oy:tä.

Puheena olevien yritysten keskinäinen omistussuhde ja Lapin TE -keskuksen selvityksessään mainitsemien seikkojen nojalla katson, huolimatta siitä, että hakemuksessa oli X Oy:n ly-tunnus, että Lapin TE -keskus ei ole menetellyt lainvastaisesti tai velvollisuuksiaan laiminlyöden käsitellessään asian Y Oy:n hakemuksena. Käsitykseni mukaan myös A:n on täytynyt päätöksen saadessaan huomata tämä seikka.

Edellä kerrotun perusteella kantelu ei hakemuksen käsittelyä koskevilta osin anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

3.2.2

Lapin TE -keskuksen päätös

Käsitykseni mukaan Lapin TE -keskus on ratkaissut asian sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että se olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin taikka muutoinkaan menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä.

Päätöksen perustelujen osalta totean kuitenkin seuraavan.

Jokaisen oikeus saada asiassaan perusteltu päätös on perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattu perusoikeus. Hallintomenettelylain 24 §:n mukaan päätös on perusteltava ilmoittamalla sen perusteena olevat pääasialliset tosiseikat sekä säännökset ja määräykset.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on jo 1.9.1997 voimaan tulleessa käsikirjaohjeessaan kiinnittänyt aikaisempaa enemmän huomiota erityisesti hylkäävien päätösten riittäviin perusteluihin. Ministeri-

ön mukaan perusteluissa on mahdollista antaa yrittäjille myös liiketoiminnan kehittämisenäkökulman kannalta hyödyllistä tietoa.

Päätösten perustelut ovat tärkeitä ennen kaikkea asianosaisen oikeusturvan kannalta. Asianosaisen on saatava tietää, mitkä seikat ovat johtaneet häntä koskevaan ratkaisuun. Riittävät perustelut voivat myös lisätä luottamusta ratkaisujen sisältöön ja siihen, että hänen asiaansa on riittävästi perehdytty. Erityisen tärkeää tämän luottamuksen saavuttaminen on silloin, kun ratkaisuun ei voi haakea muutosta.

Lapin TE -keskus on päätöksessään maininnut hakemuksen kohteena olevan hankkeen sekä sovellettavan lain. Hylkäävä ratkaisu on perusteltu yhdellä virkkeellä: "Piiritoimiston päätökseen on pääasiassa vaikuttanut edustamanne toimiala ja muihin vastaaviin hankkeisiin sovellettu käytäntö."

Lapin TE-keskus on jälkimmäisessä selvityksessään todennut, että Y Oy:lle lähetetyn päätöksen tiedoksiantokappaleen perustelut ovat kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) ATK-pohjaisesta asiakasjärjestelmästä poimittavia vakiomuotoisia ilmaisuja, joita voidaan, käytettävissä olevan tilan puitteissa, täydentää varsinaisen rahoituspäätöksen perusteluista lyhyellä ja päätöksen kannalta olennaiseen keskittyvällä tiedolla. Lapin TE-keskuksen mukaan nyt puheena oleva perustelu on katsottu riittäväksi silloin kun päätös perustuu KTM:n sitovan käsikirjan tai vuosiohjeen mukaiseen suositukseen suhtautua pidättyvästi hankkeeseen. Asiakkaalla on Lapin TE-keskuksen mukaan luonnollisesti oikeus tutustua asiapapereihin ja keskustella niistä yksityiskohtaisemmin yritystutkijan kanssa.

Varsinaisen päätöksen valmistelu tapahtuu Lapin TE-keskuksen mukaan asiakkaan ja yritystutkijan välisenä asioimisprosessina. TE-keskus katsoo, että yrityksen edustajan A:n ja yritysosaston edustajien välillä on käyty monivaiheinen ja ajallisesti riittävä hankekäsittely eikä kielteisen päätöksen perustelun sisältö ole voinut jäädä epäselväksi myöskään yrityksen edustajalle.

Käsitykseni mukaan aikaisempaan oikeuskäytäntöön viittaaminen on sinänsä hyväksyttävä perustelemiskeino. Tällöin tulisi nähdäkseni kuitenkin osoittaa jokin aikaisempi tapaus, josta asianosainen voisi selvittää itselleen ne tosiasia- ja oikeudelliset perustelut, mihin noudatettu oikeuskäytäntö perustuu. Mikäli tapausviittausta ei voida tehdä, mikä lienee tilanne nyt puheena olevien yritystukihakemusten kohdalla, tulisi nämä perustelut mielestäni kirjoittaa näkyviin jokaiseen päätökseen. Tärkeintä on, että asianosainen voi päätöksen perusteluista vaikeuksitta selvittää itselleen sen, miksi hänen hakemuksensa on hylätty.

Käsitykseni mukaan Lapin TE -keskuksen päätöksen perusteluista ei tule riittävästi ilmi se, mihin omaksuttu oikeuskäytäntö perustuu. Päätöksestä ei myöskään selviä se, mikä hakijan edustamassa toimialassa on puoltanut hakemuksen hylkäämistä. Näillä seikoilla voisi käsitykseni mukaan olla merkitystä myös ministeriön mainitseman liiketoiminnan kehittämisenäkökulman kannalta.

Lapin TE -keskus on selvityksessään tuonut esiin päätöksentekoa edeltäneen hankekäsittelyn ja korostanut sitä, että asiakkaalla on mahdollisuus keskustella hankkeesta yksityiskohtaisemmin yritystutkijan kanssa.

Näistä seikoista huolimatta katson, että TE-keskuksen tulisi perustella asiakkaalle lähetettävä pää-

tös riittävästi hallintomenettelylaissa tarkoitettulla tavalla. Myöskään ATK-tekniiset tai vastaavat seikat eivät saisi käsitykseni mukaan johtaa siihen, että asiakkaalle annettavan päätöksen perustelut jäävät vaillinaisiksi. Nyt puheena olevassa päätösesityksessä mainitut perustelut eivät ole myöskään olleet niin laajat, että niiden poisjättäminen asiakkaalle lähetettävästä päätöksestä olisi tästä syystä ollut perusteltua.

Perustelujen puutteellisuutta ei käsitykseni mukaan voi korjata sillä, että päätöksessä mainitaan taho, jolta hakija voi halutessaan saada lisätietoja. Myöskään se, että kielteisen päätöksen perustana olevat seikat ovat tulleet ilmi jossakin asian käsittelyvaiheessa, ei korjaa perusteluissa olevaa puutetta. Asian käsittelyn aikana on todennäköisesti ollut esillä myös hakemuksen hyväksymistä puoltavia seikkoja ja asiakkaalle pitäisi päätöksessä pystyä kertomaan se, mitkä seikat ovat lopulta johtaneet hakemuksen hylkäämiseen.

3.3

Toimenpiteet

Saatan edellä kerrotun näkemykseni päätösten perustelemisesta Lapin TE -keskuksen tietoon ja vastaisen varalle huomioon otettavaksi. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni Lapin TE -keskukselle.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan ohessa.